ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

XXX

VAIDEOTSUS
Isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-3/21/3061

Vaideotsuse tegija	Andmekaitse Inspektsioon
Otsuse tegemise aeg ja koht	27.10.2021, Tallinnas
Vaide esitamise aeg	15.09.2021
Vaidlustatav haldusakt või toiming	Andmekaitse Inspektsiooni 14.09.2021 menetluse lõpetamise teade isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-1/21/2752
Vaide esitaja	XXX

RESOLUTSIOON:
Haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel **jätan vaide rahuldamata.**

VAIDLUSTAMISVIIDE
Käesoleva otsuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse.

FAKTILISED ASJAOLUD
15.08.2021 esitas XXX kaebuse, milles soovis, et Andmekaitse Inspektsioon algataks Töötukassa suhtes järelevalvemenetluse, et selgitada välja, kas Töötukassa on järginud kaebaja isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid nõudeid, võttes kaebajalt avaliku ülesande täitmiseks nõusoleku ja edastades seejärel kandideerimisfaasis tema eriliiki isikuandmeid JELD-WEN EESTI AS-ile. Samuti soovis kaebaja rikkumise tuvastamisel ettekirjutuse tegemist, millega keelata kaebaja eriliiki isikuandmete edastamine tööandjatele ja panna kohustus viia andmetöötlustoimingud kooskõlla isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatuga.
18.08.2021 algatas inspektsioon järelevalvemenetluse ning küsis Töötukassalt selgitusi.
14.09.2021 lõpetas inspektsioon menetluse, leides, et kaebuse esitaja isikuandmete töötlemine oli õiguspärane.
15.09.2021 esitas XXX vaide.
06.10.2021 esitas XXX täiendavad põhjendused.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED

15.09.2021:

1. *Leian, et Andmekaitse Inspektsioon on järelevalvemenetluse õigusvastaselt lõpetanud ja ettekirjutuse kaebaja eraelu puutumatuse rikkumise lõpetamiseks õigusvastaselt tegemata jätnud, kuna tegi menetluse käigus olulisi kaalutlusvigu ning kohaldas vääralt materiaal-ja menetlusõigust.*

2. *Kaebaja ei nõustu Andmekaitse Inspektsiooniga, et töötute isikuandmeid saab Töötukassa töödelda nõusoleku alusel. Kaebaja on jätkuvalt seisukohal, et Töötukassa ei saa töötutelt võtta isikuandmete töötlemiseks (sh eriliikide töötlemiseks) nõusolekut, kuna töötu ei avaldada sellist nõusolekut andes enda vaba tahet, vaid on mõjutatud Töötukassa juhtumikorraldajast, kes võib nõusoleku andmata jätmist käsitleda tööotsimiskava täitmata jätmisena või koostööst keeldumisena, ning rakendada sanktsioone (töövõimetoetuse vähendamine, töövõimetoetuse maksmise lõpetamine või töötuna arveloleku lõpetamine) kuna nõusoleku andmise kohustus fikseeritakse tööotsimiskavas, mis on haldusakt haldusmenetluse seaduse mõistes, ning kui sinna on kirja pandud, et töötu on teadlik ja nõus oma isikuandmete edastamisega tööandjatele, siis peabki ta allkirjastama Töötukassa juhtumikorraldaja poolt antud nõusoleku vormi, et täita tööotsimiskavast tulenevat kohustust.*

3. *Andmekaitse Inspektsioon märgib järgmist: AKI juhib kaebaja tähelepanu asjaolule, et mitte alati ei ole isikuandmete töötlemiseks isiku nõusolek vajalik, seda eelkõige juhul kui isikuandmete töötlemine toimub seaduse alusel. IKÜM artikkel 6 lõige 1 punkti e kohaselt on tegevus seaduslik, kui isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks. Seega on isikuandmete töötlemiseks Töötukassal seaduslik alus, mille osas puudub vajadus täiendavat nõusolekut küsida. Vaide esitaja on seisukohal, et nõusolek võeti justnimelt avalike ülesannete täitmiseks, mitte aga Töötukassa ei töödelnud andmeid seadusest tuleneval alusel. Vaide esitaja juhib siinkohal Andmekaitse Inspektsiooni tähelepanu, et Töötukassa juhtumikorraldaja* XXX *survestas (keelitas ja meelitas, et ole ikka hea ja anna nõusolek, muidu ei saa Töötukassa oma ülesandeid täita) vaide esitajat nõusolekut andma seetõttu, et ta arvas, et muidu ei või ta JELD-WEN EESTI AS-iga ühendust võtta ja tööturuteenuseid ei saa osutada. Seejuures rääkis ta ise veel, et tavapäraselt võtab ettevõtetega ühendust tööandjate konsultant. Samuti põhjendas ta nõusolu võtmise vajadust sellega, et muidu ma äkki esitan kahjunõude Töötukassa vastu. Töötukassa ei saa asuda tagantjärgi Andmekaitse Inspektsioonile väitma, et töötlemine toimus seaduse alusel, kui juhtumikorraldaja* XXX *vaide esitajale väitis 04.08.2021 kohtumisel* XXX *büroos, et töötlemine toimub nõusoleku alusel. Kuna Töötukassa on andnud vastuolulist infot, on ta vaide esitaja isikuandmete töötlemisel rikkunud isikuandmete kaitse üldmääruse seaduslikkuse, läbipaistvuse ja õiglase töötlemise nõuet, ning kuna Andmekaitse Inspektsioon on lähtunud peaasjalikult ainult Töötukassa selgitustest, siis on ta teinud olulise kaalutlusvea. Samuti pole inspektsioon kindlaks teinud, et kuidas täpsemalt võeti vaide esitajalt nõusolek, mistõttu ei saanud ta hinnata selle võtmise õiguspärasust. Nõusolekut ei saa Töötukassa võtta igaks juhuks, et võibolla seaduses alust ei ole ja siis saab vaidluse korral väita, et mingi alus oli töötlemiseks ikka olemas.*

4. *Andmekaitse Inspektsioon märgib järgmist: Töötukassa vastuse ja selle lisa kohaselt on kaebaja Töötukassale andnud kirjaliku nõusoleku teatud juhtudel (palgatoetuse abil vaba töökoha täitmiseks või tööpraktika korraldamiseks) enda eriliigiliste isikuandmete edastamiseks. Samas ei ole Töötukassa vastuse kohaselt antud kirjaliku nõusoleku alusel kaebajaisikuandmeid töödeldud, kuna senini on puudunud vastav vajadus. Vaide esitaja on seisukohal, et Töötukassa poolt praktiseeritud nõusoleku võtmine on tühine, kuna selle võtmisel on eiratud isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõusoleku võtmise nõudeid. Isik ei saanud realiseerida oma vaba tahet, sest kohustus nõusolek anda tulenes* XXX *tööotsimiskavast, olles ühtlasi haldusakti resolutiivosa ainuke punkt. Andmekaitse Inspektsiooni arvates oleks pidanud vaide esitaja ilmselt tööotsimiskavast tulenevad nõuded täitmata jätma ja jääma lootma, et sanktsioone ei järgne. Nõusolekus sätestatud eesmärgid ei ole kooskõlas eesmärgipärasuse ja minimaalsuse nõudega, sest töövahendus on väga lai mõiste ja sinna võib põhimõtteliselt mahutada väga palju teenuseid. Sealhulgas ei ole* XXX *vaide esitajat 04.08.2021 kohtumisel informeerinud, et kavatseb isikuandmeid töödelda nõusoleku*

alusel palgatoetuse abil vaba töökoha täitmiseks või tööpraktika korraldamiseks. Veelgi vähem rääkis ta sellest, et plaanib 05.08.2021 vaide esitajale kokku leppida proovitöö ja määras selle talle 05.08.2021 tagaselja. See, et XXX *arvab, et nõusolek on antud vabatahtlikult ei ole õige. Töötu on Töötukassaga sõltuvussuhtes ja täidab tööotsimiskava koostamisel osaledes ja vastuvõttudel käies tööturuteenuste ja –toetuste seaduses sätestatud kohustust, mitte ei käi seal enda vabast tahtest ja ei anna ka nõusolekut vabast tahtest. Tööturuteenuseid saab Töötukassa juhtumikorraldaja määrata ühepoolselt kaalutlusõiguse alusel ja see ei sõltu sellest, kas ta töötuga mingi teenuse osas kokkuleppele jõuab või mitte. Seda, et tööotsimiskava on haldusakt, on leidnud ka õiguskantsler. Kuivõrd Töötukassa on Andmekaitse Inspektsioonile väitnud, et nõusoleku alusel pole ta vaide esitaja andmeid tööandjatele edastanud, kuna pole vajadust olnud, siis jääb veelgi ebaselgemaks nõusoleku küsimise vajadus, sest nõusolek tuleb võtta alles siis, kui on päris kindel, et isikuandmeid ikka on vaja töödelda, mitte aga nii, et võtame igaks juhuks, umbes nii, et kui inspektsioon peaks menetluses leidma, et seaduses alus töötlemiseks puudub, siis oleks hea öelda, et aga nõusolek ju olemas.*

5. *Andmekaitse Inspektsioon märgib menetluse lõpetamise teates: Käesoleval juhul on Eesti Töötukassa kinnitanud, et juhtumikorraldaja ei ole töövahenduse tööturuteenuse raames JELD WEN EESTI ASile kaebaja eriliiki terviseandmeid edastanud, vaid viimane oli kaebaja vähenenud töövõimest juba teadlik. Nimetatut on AKI-le kinnitanud ka JELD WEN EESTI AS. Vaide esitaja on seisukohal, et Andmekaitse Inspektsioon on antud asjaolud tuvastanud valesti ja puudulikult. Pole eluliselt usutav, et ettevõte oli vaide esitaja vähenenud töövõimest teadlik juba enne kui Töötukassa juhtumikorraldaja* XXX *temaga ühendust võttis, sest ettevõtetel pole juurdepääsu sellisele teabele nagu isiku töövõime hindamise tulemused ega ka mitte kandidaadi terviseandmetele, küll aga on olemas sellised andmed Töötukassa infosüsteemides. Ebaselgeks jääb, kus kohast hankis siis JELD-WEN EESTI AS vaide esitaja andmeid vähenenud töövõime kohta kandideerimisfaasis, kui ta töövestlust kokku leppides seda vaide esitajalt ei küsinud ja vaide esitaja pole oma teada sellist infot ettevõttele ise edastanud.*

XXX *tööotsimiskavast, mis oli kaebusele lisatud, nähtub et 05.08.2021 on juhtumikorraldaja* XXX *võtnud ühendust ja vestelnud JELD-WEN EESTI esindaja* XXX*, kellega on kokku leppinud proovitöö. Samas töövestlusel käis vaide esitaja alles* XXX*, seega oli tööandja Töötukassaga vestelnud juba enne kui vaide esitaja töövestlusele jõudis minna. Antud tööotsimiskavast ei selgu, mis isikuandmeid täpsemalt Töötukassa edastas tööandjale ja millest täpsemalt vesteldi. Jääb ebaselgeks, et mis põhjusel ei pane juhtumikorraldaja, kes väidetavalt pole vaide esitaja eriliiki isikuandmeid tööandjale edastanud, läbipaistvuse nõude täitmiseks kirja tööotsimiskavasse, millest ta täpsemalt ettevõtte esindajaga rääkis ning milliseid isikuandmeid täpsemalt ettevõttesse edastas. Tuleb ju Töötukassal Andmekaitse Inspektsioonile tõendada, mis andmeid on ta täpsemalt ettevõttele edastanud, et täita vastutuse tõendamise nõuet. Vastasel korral ei ole võimalik inspektsioonil sisuliselt hinnata, kas Töötukassa on järginud IKÜM artiklites 5, 6 ja 9 sätestatud nõudeid.*

Andmekaitse Inspektsioon ei ole sisuliselt välja selgitanud, mis teavet XXX *JELD-WEN EESTI AS-ile täpsemalt edastas, vaid on piirdunud ainult Töötukassa seletusega: Tööandjaga vestlemisel tõi juhtumikorraldaja välja üksnes töövahenduseks vajaliku teabe ehk* XXX *oskused ja positiivsed omadused, mille alusel on tööandjal võimalik otsustada, kas töötukassa klient võiks sobida vabale töökohale. Niivõrd üldsõnaline asjaolude kirjeldus ei võimalda Andmekaitse Inspektsioonil hinnata ei eesmärgipärasuse ega minimaalsuse nõuete täitmist. Näiteks jääb ebaselgeks, et kuidas inspektsioon teab, et tööandjale edastatud kõigi* XXX *oskuste ja omaduste kirjeldus oli ikka reaalselt vajalik talle töövahenduse osutamiseks. Samuti ei võimalda selline üldsõnaline kirjeldus teha järeldusi, kas edastati ainult tavalisi isikuandmeid või ka eriliiki isikuandmeid. Ettevõte ei saa hakata Töötukassa asemel hindama, kas ja milliseid tööturuteenuseid on vaja kliendile osutada. Seega oli asjaolude õigeks hindamiseks vaja inspektsioonil teha kindlaks, mis andmeid täpsemalt ettevõttesse edastati, sest muidu ei ole tal võimalik sisuliselt kontrollida isegi mitte seda, kas ettevõte ja Töötukassa on andmed õigesti kvalifitseerinud tavalisteks isikuandmeteks või kirjeldati vaide esitaja oskusi ja positiivseid omadusi selliselt, et need siiski võimaldasid teha järeldusi tema tervise ja töövõime*

kohta ehk kvalifitseeruksid hoopis isikuandmete eriliikideks, mille töötlemiseks on rangemad nõuded. Kuna seda aga tehtud ei ole, siis on inspektsioon asunud ennatlikult seisukohale, et vaide esitaja eriliiki isikuandmeid ettevõttesse edastatud ei ole.
Samuti võis ettevõte teha ise järeldusi Töötukassa juhtumikorraldaja jutust, et vaide esitaja töövõime on vähenenud. Näiteks juhtumikorraldaja või öelda ettevõttele, mina olen juhtumikorraldaja II ja helistan teile Töötukassast, et arutada XXX puudutavat temaatikat. Ettevõte esindaja lõi internetti sisse juhtumikorraldaja II märksõna ja leidis näiteks töökuulutuse, kus oli kirjas tööülesannete all järgnev: Juhtumikorraldaja II nõustab vähenenud töövõimega inimesi tööotsinguil. Ettevõttel kohe loogiliselt teada, et vaide esitaja on vähenenud töövõimega inimene, sest vastasel korral ettevõttesse vähenenud töövõimega inimestega tegelev juhtumikorraldaja ei helistaks ja ei teataks, et ta tahab sellest või tollest kliendist rääkida. Seega on eriliiki isikuandmete edastamine tööandjale toimunud isegi siis, kui Töötukassa otseselt ei ütle, et isiku töövõime on vähenenud, kuid tutvudes näiteks interneti otsingutulemustega saab ettevõtte esindaja teada, et selle töötaja ülesandeks ongi tegeleda vähenenud töövõimega inimestega, mis võimaldab teha loogilisi järeldusi sihtgruppi kuuluvate klientide kohta.
***6.** Töötukassa on Andmekaitse Inspektsioonile väitnud vastuses järgmist: Vestluse käigus selgus, et tööandja JELD-WEN EESTI AS XXX oli juba ise eelnevalt teadlik XXX vähenenud töövõimest. Arvestades Töötukassa poolt vastuses välja toodut on ilmselgelt Töötukassa edastanud tööandjale teavet vaide esitaja töövõime kohta (eriliiki isikuandmeid), sest vastasel korral polekski üldse olnud võimalik vaide esitaja töövõimet puudutavatel teemadel ettevõtte XXX rääkida. Samuti ei näe siseriiklikud õigusaktid ette, et ettevõtete XXX saaksid andmekogudest andmeid kandidaatide töövõime kohta, seega on neid andmeid võimalik saada ainult siis kui räägib Töötukassa, isik ise või mõni ebaaus tervishoiuteenuse osutaja. Inspektsioon ei ole välja selgitanud, kust kohast sai ja mis õiguslikul alusel töötleb JELD-WEN EESTI AS vaide esitaja isikuandmeid vähenenud töövõime kohta, kuivõrd vaide esitaja ei ole enda teada selliseid andmeid edastanud ega töötlemist lubanud.*
***7.** Lisaks on Andmekaitse Inspektsioon jätnud arvestamata, et kui Töötukassa võtab ettevõtetega ühendust telefoni teel andmete edastamiseks, siis ei pruugi ta suuta tagada turvalise töötlemise nõuet, sest telefoni teel ei ole võimalik tuvastada, kas teisel pool on ikka see isik, kellega Töötukassa arvab end rääkivat või mitte.*
***8.** Samuti jääb ebaselgeks, miks puudub Andmekaitse Inspektsioonil alus kahelda Töötukassa ja JELD-WEN EESTI AS vastuste õiguses. Ilmselgelt on ettevõttel ja Töötukassal Andmekaitse Inspektsioonile parem rääkida, et mitte ühtegi nõuet nad rikkunud ei ole, sest vastasel korral pole ju välistatud, et tuleb ettekirjutus, võib järgneda ka sunniraha määramine isegi miljonites, väärteotrahv ettevõttele miljonites või 4% käibest. Puhtalt ei pääseks ka juhtumikorraldaja, kui tuleks välja, et ta on õigusvastaselt vaide esitaja isikuandmete eriliike töödelnud ja vaide esitaja on sel põhjusel töökohast ilma jäänud. Samuti ei küsi mõistlik juhtumikorraldaja inimeselt nõusolekut isikuandmete eriliikide töötlemiseks, kui ta reaalselt teab, et ta ettevõttele ei kavatse isiku töövõimet puudutavaid andmeid edastada. Ilmselgelt ka aus juhtumikorraldaja paneb põhjendused, mida, millal ja kui täpselt ta isiku kohta tööandjale rääkis kirja tööotsimiskavasse, mitte aga ei lepi isiku selja taga talle kokku proovitööd ja ei põhjenda seda ainult ühe lausega ehk ajab asju läbipaistvalt ja õiglaselt. Arvestades aga ka vaide eelmistes punktides kirjeldatut on vaide esitajal küll sügav alus kahelda JELD-WEN EESTI AS-i ja Töötukassa vastava info usaldusväärsuses.*
***9.** Vaide esitaja väga sügavalt kahtleb, kas Töötukassa üldse saab eriliiki isikuandmeid nii laialdaselt töödelda, kuivõrd siseriiklikud õigusaktid ei näe ette piisavaid asjakohased kaitsemeetmeid andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks. Töötukassa töötajatel ja tööandjate personalitöötajatel, ei ole seaduse tasandil kehtestatud ametisaladuse hoidmise kohustust. Terviseandmete töötlemise kõige kahjulikumaks tagajärjeks võib siinjuures olla isikute diskrimineerimine värbamisel, kui tööandjad hakkavad isikuid selekteerima nende terviseseisundi ja töövõime järgi, ning tööga igati hakkama saavat inimest ei võeta tööle lihtsalt selle pärast, et tal on töövõime vähenenud. Töötukassast ei saa kujuneda tagauks, kust kaudu on tööandjatel võimalik koguda isiku terviseandmeid ja selle põhjal teha värbamisotsuseid,*

minnes sellega mööda töölepingu seaduse §-s 11 sätestatud nõuetest. Nõusolekut üldreeglina avalike ülesannete täitmiseks võtta aga ei saa ega tohi, sest isik ei ole vaba otsustama, kui teda kas või vähimal viisil survestatakse.
10. *Võttes aluseks eelnevalt nimetatu on vaide esitaja seisukohal, et Töötukassa ja JELD-WEN EESTI AS on rikkunud vaide esitaja isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevat seaduslikkuse, läbipaistvuse, õiglase andmetöötluse, eesmärgipärasuse, minimaalsuse, turvalisuse ja vastutuse nõudeid, ning Andmekaitse Inspektsioon on jätnud need rikkumised kaalutlusvigade, materiaal-ja menetlusõiguse väära kohaldamise tõttu tuvastamata, mistõttu ei kaalunud ta ka nõuetekohaste järelevalvemeetmete (näiteks ettekirjutus) kasutamist. Isikuandmete õiguspäraseks töötlemiseks ei piisa ainult õigusliku aluse olemasolust vaid järgida tuleb ka andmete töötlemise üldpõhimõtteid.*

1. Tühistada Andmekaitse Inspektsiooni menetluse lõpetamise teade nr 2.1.-1/21/2752 täies ulatuses.
2. Jätkata järelevalvemenetlust Töötukassa ja vajaduse korral ka JELD-WEN EESTI AS-i suhtes, et selgitada välja, kas vaide esitaja isikuandmete töötlemisel on järgitud isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid seaduslikkuse, läbipaistvuse, õiglase andmetöötluse, eesmärgipärasuse, minimaalsuse, turvalisuse ja vastutuse nõudeid ning rikkumiste tuvastamisel kaaluda ettekirjutuse või mõne muu järelevalvemeetme rakendamist, et välistada vaide esitaja edasine diskrimineerimise võimalus eriliiki isikuandmete töötlemise tulemusena.

06.10.2021: *Vaide esitaja peab vajalikuks täiendada vaide põhjendusi asjas nr 2.1.-3/21/3061. Nimelt käis vaide esitaja* XXX *Töötukassas juhtumikorraldaja* XXX *vastuvõtul, kus talle pakuti võimalust võtta väidetav nõusolek eriliiki isikuandmete töötlemiseks tagasi. Kui vaide esitaja oli nõusoleku tagasi võtnud, siis teatas talle juhtumikorraldaja, et kui ta soovib tulevikus saada tööpraktika teenust, siis peab ta uue nõusoleku andma, sest muidu talle antud teenust ei saa osutada. Seega on Töötukassa sidunud teatavate tööturuteenuste osutamise nõusolekuga isikuandmete töötlemiseks, mistõttu ei ole võimalik isikuandmete töötlemiseks kasutada nõusoleku alust, sest see pole antud vabatahtlikult, kuna töötu, kes nõusolekut enda eriliiki isikuandmete edastamiseks tööandjatele Töötukassa poolt ei anna, ei saa teatavaid tööturuteenuseid (nt tööpraktika). Kahjulik tagajärg saabub ka nõusoleku tagasivõtmisega, sest ka siis ei osutata töötule teatavaid tööturuteenuseid, mille Töötukassa on sidunud nõusoleku alusel isikuandmete töötlemisega.*
Lisaks sellele on Töötukassa andmekaitsetingimustes, mis reguleerivad nõusoleku alusel andmetöötlust märgitud järgmist: Mõnel erandlikul juhul töötleb töötukassa Teie isikuandmeid nõusoleku alusel. Nendeks eranditeks on juhud, kui töötukassa soovib osutada teenust, mida õigusaktides ei ole ette nähtud, kuid mille osutamine võib kaasa aidata Teie tööle saamisele, tööl püsimisele jmt. Samas Andmekaitse Inspektsioonile väidetud kohaselt osutab Töötukassa tööturuteenuste ja –toetuste seaduses ja ministri määruses sätestatud tööpraktika ja palgatoetuse teenust nõusoleku alusel isikuandmete töötlemise alusel, kuigi need teenused on samuti õigusaktides nimetatud, mis andmekaitsetingimuste järgi justkui välistaks nõusoleku alusel töötlemise. Seega võiks sisuliselt öelda, et Töötukassa ei tea ka ise päris täpselt, mis õiguslikul alusel ta isikutele tööturuteenuseid osutades nende isikuandmeid töötleb.
Samuti ilmneb Töötukassa andmekaitsetingimustest järgnev: Töötukassa säilitab nõusoleku alusel kogutud andmeid sama tähtaja jooksul kui tööturuteenuste ja -toetuste seaduse alusel kogutud andmeid, välja arvatud juhul, kui Te soovite nõusoleku alusel kogutud andmete kustutamist. Selliselt toimides rikub Töötukassa seaduslikkuse ja säilitamise piirangu nõudeid, kuna juhul kui töötlemise aluseks on nõusolek ja see võetakse tagasi, ei ole sisuliselt enam õiguslikku alust andmete edasi töötlemiseks (sh säilitamiseks), mistõttu tuleb kõik kogutud andmed, mille edasiseks töötlemiseks puudub õiguslik alus koheselt kustutada, mitte aga jääda ootama, kas isik esitab nõude andmete kustutamiseks.
Märkida tuleb ka seda, et Andmekaitse Inspektsiooni praktika on nõusoleku võtmise küsimuses avalike ülesannete täitmiseks olnud vastuoluline. Näiteks asjas nr 2.1.-5/21/1295 on

Andmekaitse Inspektsioon asunud seisukohale, et Sotsiaalkindlustusamet ei või isikute andmeid edastada teenuseosutajale nõusoleku alusel, kuid käesoleva vaide aluseks olevas menetluses on inspektsioon asunud seevastu seisukohale, et Töötukassa võib andmeid avalike ülesannete täitmiseks töödelda nõusoleku alusel. Pole mõistlikku põhjust, miks Sotsiaalkindlustusamet ei tohi isikuandmeid avalike ülesannete täitmiseks nõusoleku alusel töödelda, kuid Töötukassa seevastu võib.

Seega on vaide esitaja jätkuvalt seisukohal, et Töötukassal ei ole võimalik töötutele tööturuteenuseid osutades töödelda nende isikuandmeid nõusoleku alusel, sest töötul ei ole sisuliselt vaba valikut, kas nõusolekut anda või mitte, sest teatavate tööturuteenuste osutamise puhul on nende osutamine seotud nõusolekuga isikuandmete töötlemiseks, ning kui isik nõusolekut ei anna, siis talle teatavaid õigusaktides sätestatud tööturuteenuseid üldse ei osutata (nt palgatoetus ja tööpraktika). Töötukassa ebaseaduslik halduspraktika tuleb Andmekaitse Inspektsioonil lõpetada ettekirjutusega, kui ta ei ole nõus seda vabatahtlikult lõpetama.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED

Inspektsioon jääb menetluse lõpetamise teates esitatud seisukohtade juurde. Tulenevalt esitatud vaidest selgitan täiendavalt järgmist.

1. Eriliigiliste isikuandmete töötlemise õiguslik alus

Inspektsioon nõustub Töötukassa välja tooduga, mille kohaselt on isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 9 lg 2 punkti b ning tööturuteenuste ja toetuste seaduse (TTTS) § 12^1 tulenevalt Töötukassal õiguslik alus kliendi eriliigiliste isikuandmete edastamiseks tööandjale, kui kliendi erivajadus mõjutab oodatavate tööülesannete täitmist ning tema tööle asumine eeldaks töötingimuste, - ruumide või – vahendite kohandamist, täiendavat juhendamist ja abistamist. Samuti nõustub inspektsioon siinjuures ka vaide esitajaga, ehk olukorras, kus isikuandmeid töödeldakse seaduse alusel, on nõusoleku küsimine ülemäärane. Küll aga ei ole Töötukassa selles osas märkinud, et kliendilt andmete edastamiseks nõusolek võetakse, vaid märkinud, et juhtumikorraldaja räägib kliendiga selle eelnevalt läbi ja küsib, kas kliendile sobib, et töövahenduse raames avaldatakse tööandjale vajadusel ka eriliigilisi isikuandmeid. Selliste küsimuste esitamine ei vasta aga IKÜM-s sätestatud nõusoleku tingimustele, mistõttu ei saa seda käsitleda täiendavalt nõusoleku võtmisena. Siiski mööname, et ka selle küsimine, kas eriliigiliste isikuandmete edastamine kliendile sobib, võib olla eksitav, kui andmete edastamise vajadus ja alus tuleneb tegelikult seadusest. Inspektsioonile arusaadavalt ei olnud aga Töötukassal vaide esitaja eriliigiliste isikuandmete edastamiseks JELD-WEN EESTI AS-le seadusest tulenevat alust ning järelevalvemenetluse käigus ka selgus, et Töötukassa vaide esitaja eriliigilisi isikuandmeid nimetatud ettevõttele ka ei esitanud.

Mis puudutab aga nõusoleku alusel andmetöötlust, siis Töötukassa on välja toonud järgneva: *Täiendavalt selgitame, et* XXX *on töötukassale andnud* XXX *enda kirjaliku nõusoleku eriliigiliste isikuandmete edastamiseks (lisatud failis), kuid see ei ole antud töövahenduse ja proovitöö tööturuteenuse osutamiseks. Kliendile, kelle töövõime on vähenenud, osutatakse tööturuteenuseid TTTS-ist soodsamatel tingimustel tervise- ja tööministri 27.03.2015 käskkirja nr 57 „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale" alusel ning teenuseid kaasrahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist, näiteks palgatoetus (käskkirja punktid 2.2.1 ja 7.2.4.20) ja tööpraktika (käskkirja punkt 2.1.2.3). Nende teenuste osutamisel saab tööandjale teatavaks isiku vähenenud töövõime, sest muidu ei oleks võimalik soodsamatel tingimustel teenust osutada ning lisaks tuleb sel juhul teavitada Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastusest (viited EL kaasrahastamisele ja vastav plakat töökohal).*
Palgatoetuse ja tööpraktika tööturuteenus algab vastava halduslepingu sõlmimisega ja teenuse osutamise ajal töödeldakse isikuandmeid, sh eriliigilisi isikuandmeid ülal toodud õigusaktide

alusel. Eelnevalt, enne teenuse algust, tutvustab töötukassa potentsiaalsetele tööandjatele, et neil on võimalik võtta vähenenud töövõimega klient soodsamatel tingimustel palgatoetusega tööle või tööpraktikale, kuid siis ei ole veel teada, kas tööandja kliendi tööle või tööpraktikale võtab ehk kas hakatakse osutama tööturuteenust või mitte. Kuna kliendi andmeid ei töödelda enne palgatoetuse või tööpraktika teenuse algust veel õigusaktist tuleneva ülesande täitmiseks ja vähenenud töövõime avaldamine tööandjatele võib rikkuda kliendi õiguseid, siis võetaksegi kliendilt sellekohane kirjalik nõusolek.
Nõusoleku kohaselt on klient nõus, et tema tööle aitamiseks võib potentsiaalsetele tööandjatele tutvustada ja pakkuda võimalust kasutada palgatoetust ja tööpraktikat soodsamatel tingimustel.
Kliendil on õigus valida, kas ta soovib, et tööandjale vähenenud töövõimega seotud teenuste võimalusi tutvustatakse ning kas seeläbi suurenevad tema tööle saamise võimalused või mitte. Kui klient otsustab nõusolekut mitte anda, siis tema tööle aitamisel ei tutvustata potentsiaalsetele tööandjatele võimalust saada palgatoetust ja tööpraktikat soodsamatel tingimustel. Kliendi õigusi töötukassa nõusoleku andmisest keeldumisel kindlasti ei piira ega sanktsioneeri.
XXX *antud kirjaliku nõusoleku alusel ei ole tema isikuandmeid töödeldud, kuna senini on puudunud vastav vajadus.*

Inspektsioon Töötukassa selgitustega ka nõustub. Nagu Töötukassa ka selgitab, siis nõusoleku andmine on vabatahtlik ehk kliendil endal on võimalik otsustada, kas ta soovib, et tööandjale vähenenud töövõimega seotud teenuste võimalusi tutvustatakse ning kas seeläbi suurenevad tema tööle saamise võimalused või mitte. See aga ei tähenda seda, et klienti ei aidata tööle, vaid kliendil on üks eelis (nt palgatoetus) tööle saamiseks vähem. Mis puudutab vaide esitaja nõusolekut, siis Töötukassa on inspektsioonile ka vaide esitaja allkirjastatud nõusoleku edastanud. Inspektsiooni hinnangul on nõusolek piisavalt selge ja arusaadav, ehk: *Olen nõus, et palgatoetuse abil vaba töökoha täitmiseks või tööpraktika korraldamiseks võib tööandjale teatada minu vähenenud töövõimest*. Samuti on välja toodud, et nõusolek on võimalik enne lepingu sõlmimist igal ajal tagasi võtta. See tähendab, et isegi juhul, kui vaide esitajat kohustati nõusoleku andmiseks, on võimalus see igal ajal ka tagasi võtta. Vaide esitaja on uue asjaoluna välja toonud, et juhtumikorraldaja märkis, et olukorras, kus vaide esitaja soovib saada tulevikus tööpraktika teenust, siis peab ta selleks uue nõusoleku andma. Töötukassa on aga inspektsioonile järelevalvemenetluse käigus selgitanud, et juhul, kui klient nõusolekut ei anna, siis teenuse osutamine siiski jätkub, kuid kliendi tööle aitamisel ei tutvustata tööandjale võimalust saada palgatoetust ja tööpraktikat soodsamatel tingimustel. Seega olukorras, kus juhtumikorraldaja sellest ei lähtu, soovitame vaide esitajal esitada sellekohane teave Töötukassale kirjalikult ning vajadusel küsida täpsemaid selgitusi nõusoleku alusel andmetöötluse osas. Lisaks märgime, et Töötukassa on järelevalvemenetluse raames ka kinnitanud, et XXX *antud kirjaliku nõusoleku alusel ei ole tema isikuandmeid töödeldud, kuna senini on puudunud vastav vajadus.* Kuigi vaide esitaja märgib: *Kuivõrd Töötukassa on Andmekaitse Inspektsioonile väitnud, et nõusoleku alusel pole ta vaide esitaja andmeid tööandjatele edastanud, kuna pole vajadust olnud, siis jääb veelgi ebaselgemaks nõusoleku küsimise vajadus, sest nõusolek tuleb võtta alles siis, kui on päris kindel, et isikuandmeid ikka on vaja töödelda, mitte aga nii, et võtame igaks juhuks, umbes nii, et kui inspektsioon peaks menetluses leidma, et seaduses alus töötlemiseks puudub, siis oleks hea öelda, et aga nõusolek ju olemas,* siis inspektsioon selle seisukohaga ei nõustu. See, millal on nõusoleku alusel vajalik isikuandmeid töödelda, saab ja peab hindama isikuandmete vastutav töötleja ise. Kui seda vajadust Töötukassal veel ei ole olnud, siis ei tähenda see seda, et isikuandmeid peaks nõusoleku alusel töötlema. Praktilise näitena toon ka otseturustuspakkumiste saatmise ehk nõusoleku alusel võib otseturustuspakkumisi saata, kuid see ei tähenda, et neid peaks saatma näiteks igapäev.

2. Täiendavad selgitused

Mis puudutab menetluse lõpetamise teates toodut: *Käesoleval juhul on Eesti Töötukassa kinnitanud, et juhtumikorraldaja ei ole töövahenduse tööturuteenuse raames JELD-WEN EESTI ASile kaebaja eriliiki terviseandmeid edastanud, vaid viimane oli kaebaja vähenenud töövõimest juba teadlik. Nimetatut on AKI-le kinnitanud ka JELD-WEN EESTI AS,* siis selgitan, et menetleja pidas JELD-WEN EESTI AS-i edastatud kinnituse all silmas seda, et Töötukassa ei ole ettevõttele edastanud vaide esitaja eriliigilisi isikuandmeid. Möönan, et lauset lugedes võis jääda mulje, et JELD-WEN EESTI AS on kinnitanud seda, et ta oli vaide esitaja vähenenud töövõimest teadlik. Tänaseks on ka JELD-WEN EESTI AS-i osas algatatud järelevalvemenetluses number 2.1.-1/21/3237 selgunud, et vaide esitaja osas on oma hinnangu JELD-WEN EESTI AS-le andnud XXX ning JELD-WEN EESTI AS ei olnud teadlik sellest, et vaide esitajal on vähenenud töövõime. Seega on ka Töötukassa ekslikult jõudnud järelduseni, et JELD-WEN EESTI AS oli teadlik vaide esitaja vähenenud töövõimest.

Mis puudutab väidet, et inspektsioon on jätnud arvestamata selle, et Töötukassa ei pruugi suuta telefoni teel tagada turvalise töötlemise nõuet ehk tuvastada vastaspoolt, siis konkreetses asjas ei ole see asjakohane. Järelevalvemenetluse käigus on tuvastatud, et Töötukassa juhtumikorraldaja suhtles JELD-WEN EESTI AS-i töötajaga. Lisaks on inspektsioon ka järelevalvemenetluse käigus uurinud, kas Töötukassa on edastanud vaide esitaja eriliigilisi isikuandmed JELD-WEN EESTI AS-le ning nii Töötukassa kui ettevõtte esindaja on kinnitanud, et eriliigiliste isikuandmete edastamist ei ole toimunud. Seetõttu ei ole inspektsioonil ka alust kahelda asutuste vastustes.

Mis puudutab seda, et juhtumikorraldaja võis ennast tutvustada kui juhtumikorraldajat II ning ettevõtte esindaja võis seepeale internetist otsida, millega juhtumikorraldaja II tegeleb ning tuvastada seetõttu selle, et vaide esitajal on vähenenud töövõime, ei ole inspektsiooni hinnangul usutav. Inspektsiooni hinnangul on vägagi kaheldav, et Töötukassa juhtumikorraldaja tutvustab ennast kui juhtumikorraldaja II ning ettevõtte esindaja seepeale ka täiendavat informatsiooni juhtumikorraldaja II osas otsima läheb. Samuti ei ole inspektsiooni hinnangul võimalik sellest, et juhtumikorraldaja klientideks on vähenenud töövõimega inimesed, üheselt tuvastada, et iga isik, kellest juhtumikorraldaja räägib, on kindlasti vähenenud töövõimega. Lisaks ei tuvastatud ka järelevalvemenetluse käigus viiteid sellisele isikuandmete töötlemisele.

3. Kokkuvõte

Eeltoodust tulenevalt leian, et Töötukassa on töödelnud isikuandmeid õiguspäraselt ning menetluse lõpetamine oli põhjendatud. Seetõttu jätan vaide rahuldamata.

/allkirjastatud digitaalselt/

Liisa Ojangu
Õigusnõunik
peadirektori ülesannetes